

Róheim Géza

Az V. nemzetközi pszichoanalitikai kongresszusról*

1918 szept. 28. és 29-én egy nagyjelentőségű és az ethnológiát is közlelről érintő tudományos kongresszus színhelye volt Budapest, közelebből a Tudományos Akadémia ülésterme. A Freudot követő modern lélektani irány hívei, a kik a tudattalan megismerése terén eddig nem sejtett eredményeket mutathatnak fel az eleinte, központi helyzete miatt, Boroszlóba tervezett nemzetközi kongresszust Budapesten tartották meg. A háború folytán természetesen a nemzetköziség csak korlátozott mértékben volt megvalósítható; ott volt Bécs („az anyaország”), Berlin és Budapest; ígérkezett, de elmaradt Zürich, ígérkezett és el is jött Hága. A fogadtatás külsőségei mindenképpen méltók voltak a belső tartalomhoz, a főváros volt a vendéglátó és a kongresszust végig is hallgatták Bárczy István és Wildner Ödön, a mi társaságunk részéről pedig Herrmann Antal és Heller Bernát. Ott voltak a háborús neurózisok tárgyalásánál a porosz, az osztrák-magyar hadügyminisztériumok és a honvédelmi minisztérium képviselői. *Freud* professzor előadását (*Wege der psychoanalytischen Therapie*) áhítatos csendben hallgatta végig a közönség: a teremben a szó szoros értelmében nem lehetett volna még három embert elhelyezni. A tudományos munkából Budapest impozáns módon vette ki a maga részét: a diskuszió témájának („Die Psychoanalyse der Kriegsneurosen”) főreferense volt *Ferenczi Sándor*, a vitában felszóltak *Pfeiffer* és *Hollós*. (Az ethnologiai előadások magyar résztvevőiről lejjebb.) A rendező és tudományos munkában szerzett érdemek nemzetközi elismerése nem is maradt el: a kongresszus végén a nemzetközi szervezet eddigi elnöke (K. Abraham, Berlin) lemondott és helyébe egyhangúlag elnökké választották a magyar csoport megalapítóját és elnökét *Ferenczi Sándort*.

A felolvasások közül általános jelentősége miatt megemlítjük *Tausk* mélyenjáró és szellemes fejtegetéseit (*Psychoanalyse der Urteilsfunktion*), míg a tisztán orvosi

* Eredeti megjelenés: *Ethnographia*, 1918, 29. évfolyam, VII: 316-317.

tartalmúak (*Emden, Ophuysen, Sadger* előadásai) itt nem érdekelnek közelebbről bennünket. Az ethnológiát és folklorét három előadó (2 magyar, 1 osztrák) képviselte. *Rank* (Bécs) *Mythus und Märchen* címen a kettő közötti differenciális diagnózis megállapításával foglalkozott. A psychoanalysis szempontjából a Freud-Atkinson-féle szociológiai teóriára támaszkodva a mythosban, mint primitívebb rétegben, az apák és fiúk közötti küzdelem (*Uranos, Kronos, Zeus*) a mesében – a patria potestas megtörése után következő társadalmi phasis sedimentuma gyanánt – a testvérek közötti versengés motívumát véli lényegesnek. Az érdekes és új szempontokban bővelkedő fejtegetésekkel szemben nem egy ellenvetés kínálkozik; egyelőre, míg a cikk (*Rank* kisebb műveinek gyűjteményes kiadásában) meg nem jelenik, csak annyit jegyzek meg, hogy elméleteit a primitív népekre való hivatkozás nélkül, tisztán európai anyaggal támogatja. *Róheim* („Das Selbst”) a libidó ontogenetikus evolúciójával a transzcendentális képzetvilág phylogenetikus fejlődését állítja párhuzamba. Az autoerotikus fázis megfelel a testrészek és váladékok varázserejének (*Preuss*) a varázserő maga nem más, mint az autoerotikus libidó szublimációja. A testtől különvált lélek a narcisztikus önszeretés produktuma: bizonyítják ezt azok az áldozatok, amelyeket primitív népek saját lelküknek hoznak. A külvilágba kivetített libidónak, egyszóval a narcisztikus alapon történő párválasztásnak megfelel a külső lélek motívuma, míg a korrelatív lelki folyamatnak, az introieciónak az „állat az emberben” névvel jelölhető képzetkör. (Varázslók azt hiszik, hogy egy védő állat van belsejünkben.) A külső lélek többnyire a férfiváavatás szertartásaiban szerepel: a párválasztás ideje a pubertás. Szól még a dolgozat az apa – (és anya) – imago szerepéről az erotikusnak megfelelő supranaturális tárgyválasztásnál (illetve külső lélek elhelyezésnél) és a lélekfogalom infantilis és libidinosus eredetét eláruló szimbólumokról. A munka rövid kivonata valószínűleg az „Imago”-ban fog megjelenni, az egész csak része egy nagyobb koncepciónak. *Jellinek* (*Ethnologische Beiträge zur Psychologie der Freundschaft*) a vérszerződés és ennek megfelelő szövetségkötő szertartások pszichológiai magyarázatából indul ki. A külvilággal szemben való legősibb ontogenetikus beállítás a gyűlölet. A gyermek a külvilágból eredő első kellemes ingereit az anyakebellel való érintkezés és a táplálékfelvétel folyamán kapja, ez az őshelyzet szolgál tudattalan prototípus gyanánt valahányszor neophobiáját egy-egy számára új individiumhoz való alkalmazkodás formájában kell leküzdenie. A vérszerződéseknél szereplő vér vagy nyál lenne az anyatej az ugyanitt előforduló kötél a köldökzsinór szimbóluma, illetve csökevénye. Reméljük, hogy ez a dolgozat is mihamarabb közlésre és kritikára érett lesz.